

Lakomec - Molière

Molière

- 1622- 1673
- Vlastním jménem Jean- Baptiste Poquelin [žán batyst poklen]
- Francouzský autor komedií, herec
- Z rodiny dvorního čalouníka a truhláře
- Proti vůli rodiny se stal komediantem
- Zabýval se **nízkým dramatem** -> komedie a frašky
- Výborné vzdělání – práva a měl být notářem
- Život zasvětil divadlu – autor, herec, režisér, ředitel divadelní spol.
- R. 1643 s 9 lidmi založil divadlo Illustre Théâtre
- Zesměšňoval společnost, předváděl ji takovou jaká je (věci o kterých se nemluví)
- Jeho hry popuzovaly královský dvůr -> moliér v problémech
- Zemřel na jevišti při výstupu (umírajícího-hra Zdravý a nemocný)
- Další díla: Zdravý nemocný, Tartuffe
- Další autoři
  - P Corneille (Cid)
  - Jean de la Fontaine bajky

typické znaky jeho tvorby:

- odvážná kritika tehdejších společenských poměrů
- mísení žánrů (tragikomedie)
- zesměšňování náboženského a mravního pokrytectví
- snobské morálky šlechty, sobeckosti
- útoky proti společenským předsudkům, odhaloval přetvářku – potíže

Klasicismus

- Přelom 17. a 18 století
- Vznik ve Francii
- Návrat ke klasice- antice
- Zjednodušovat
- Zákon tří jednot (místa, času a děje)
- Podporuje absolutickou vládu panovníka
- Racionalismus – návrat k rozumu
- klade důraz na povinnost a pevný řád
- svůj osobní život podřídí státu
- vysoké žánry
  - tragédie
  - vzory z antiky
  - P. Corneille (Cid)
- nízké žánry
  - komedie
  - Jean de la Fontaine – bajky

o Molière

Název díla: Lakomec

Literární směr, období: klasicismus

Čas : rok 1670, během jednoho dne

Místo: Paříž, dům Harpagona

Literární druh: drama

Literární žánr: Satirická komedie

Forma psaní textu a vyprávěčská f.: próza

Jazyk: promluvy, spisovná čeština, hovorový jazyk, archaismy

Téma díla: kritika lakoty, podlézavosti a neupřímnosti. Lakomý boháč je pro peníze ochoten obětovat štěstí rodiny.

Hl. myšlenka: kritika vyšších vrstev a chorobné touhy po penězích- deformují lidské vztahy, člověk zaslepený penězi nebere ohled na city ani lásku

Hlavní postava, charakteristika:

Harpagon – šedesátiletý lichvář a lakomec, vdovec, chamtivý, lakomý, bezcitný boháč , otec Kleanta a Elišky, touží po mladé dívce Marianě, typ penězi zkaženého člověka, který je schopen pro peníze obětovat i vlastní rodinu, ztráta peněz pro něj znamená konec všeho, je tragikomickou postavou

Kleant – Harpagonův syn, je ovšem úplně jiný než otec, šílená otcova láska k penězům se mu přičí, netouží po penězích, ale po lásce, zamilovaný do chudé dívky Mariany

Eliška – Harpagonova dcera, spravedlivá, upřímná, stejně jako bratr je opakem otce a touží po životě s láskou, její vyvolený je Valér, jejich sluha (situace ji donutí k tajným zasnubám s Valérem)

Anselm – bohatý starec, šlechtic, ve skutečnosti hrabě z Neapole, za kterého chce Harpagon provdat Elišku, na konci hry vyjde najevo, že je to otec Valéra a Mariany

Valér – milující, ochotný hrát sluhu, aby byl blíž své milé, z dobré rodiny

Mariana – obyčejná dívka, která touží po manželství s Kleantem

Čipera – vychází z antické tradice, kdy v komediích vystupoval chytrý sluha, který pomáhal svému pánovi, i zde je to on, kdo vyřeší Kleantovy problémy, ukryje peníze, tím donutí Harpagona k ústupkům

Frosina – chytrá intrikářka, dohazovačka; jako jediná zná poměry v celé rodině

Štika – sluha Kleanta, je si vědom Harpagonových vlastností

Jakub – Harpagonův kuchař, kočí a sluha na všechno; podlý a pomstychtivý

Kompoziční vrstva: chronologický, 5 dějství

Děj:

Příběh se odehrává v Paříži roku 1670. Pojednává o životě lakomce Harpagona. Harpagon žije v domě se svými dvěma dětmi – Kleantem a Eliškou. Všichni o něm ví, že je velice bohatý, ale zároveň lakomý a pomlouvá ostatní. Jeho největší starostí je, aby dětem nemusel dávat k svatbě věno, ale aby jej dostaly ony. Tyto pomluvy jeho dětem ztěžují společenský život. Když se Eliška zasnoubí s Valérem, má oprávněné obavy, že otec jejich svatbě nepožehná. Proto se se svými úmysly nejprve rozhodne svěřit svému bratru Kleantovi. Ten se jí na oplátku svěří se svým trápením. On sám je také zamilovaný do chudé, ale velmi krásné dívky Mariany a chce si ji vzít. Ani jednomu z nich se však do přiznávání svých citů otcí nechce. Mají totiž strach z jeho reakce. Nakonec se rozhodnou, že za otcem půjdou společně. Ten o svatbě začne hovořit sám. O Marianě mluví pěkně a potěší ho, že mu jeho syn dá za pravdu v tom, že by z ní byla dobrá manželka. Poté vyjde najevo, že Harpagon celou dobu mluví o tom, že on

sám si chce Marianu vzít. Na tuto myšlenku přivedla Harpagona dohazovačka Frosina, která pomocí různých úskoků, dvojsmyslných vět a chlácholivých monologů přesvědčí Harpagona, že jej Mariana miluje. Celá situace se stává pro Harpagonovy děti ještě více nešťastnou, když jim jejich otec oznámí, že pro ně také našel vhodné protějšky. Pro svou dceru Anselma, velice bohatého staršího pána, a pro Kleanta bohatou vdovu. Když se Frosina dozví, že Mariana miluje Kleanta, rozhodne se mladému páru pomoci. Plánuje s dívkou, jak se lakomce zbavit. Roli v tom hraje také fakt, že jí Harpagon za její předešlé dohazovačské služby nezaplatil. Kleant se rozhodne jednat sám. Podepíše nevýhodný obchod s neznámým lichvářem, ze kterého se nakonec vyklube jeho otec, jehož tím nesmírně rozčílí. Dojde k hádce mezi Kleantem a Harpagonem, při níž tedy vyjdou najevo Kleantovy city k Marianě, po které touží oba. Zoufalý Kleant odchází do zahrady, kde se střetne se svým sluhou Štikou. Štika během jejich hádky najde pohádkový poklad – truhličku s penězi, kterou Harpagon ukrýval v zahradě a později ji předá Kleantovi. Harpagon ale brzy přijde na to, že mu poklad chybí. Rozzuří se a přivolá komisaře. Rozhodne se vyslechnout celou rodinu i služebnictvo. Jakub obviní ze zlosti Valéra, jenž ho v hádce kvůli přípravě večeře uhodil. Harpagon tedy vyslechne správce Valéra. Při výslechu však dojde k nedorozumění – Valér si myslí, že ho Harpagon obviňuje nikoliv z krádeže, ale z lásky k Elišce, a tak se ke všemu přiznává. Harpagon je vzteky bez sebe. Chce nechat Valéra popravit. Ještě ten samý večer má dojít k slavnostní večeři, na níž Harpagon pozval jak svou nastávající Marianu, tak Anselma, kterého určil za ženicha své dceři. Po příchodu pana Anselma se všechno změní. Valér přiznává, že je synem hraběte Tomase d'Alburci. On jediný přežil, když s celou rodinou ztroskotali na moři. To celé slyší Mariana a Anselm. Děj vyvrcholí přiznáním pana Anselma, který prozradí svůj skutečný původ. Ukáže se, že je ztraceným otcem nejen Valéra, ale i Mariany. Kleant vrátí otci ukradené peníze s podmínkou, že se bude moci oženit s Marianou a Eliška s Valérem. Harpagon s vidinou navrácených peněz souhlasí, a vlastně na tom vydělává: svatební výlohy a náklady za vyšetřování bude platit Anselm. Harpagon je spokojen a zůstává sám se svými penězi.

Daší děj:

Děj se odehrává v polovině 17. stol. ve Francii. Ústřední postavou je vdovec Harpagon (=lakomec), který uznává jen peníze a udělá pro ně cokoli. Má dvě děti – Elišku a Kleanta. Krásná Eliška miluje Valéra. On jí kdysi zachránil život a z lásky k ní přijal místo sluhy u jejího lakomého otce Harpagona. Její bratr Kleant se také zamiloval, a to do prosté, ale krásné dívky Mariany, s níž se chce zasnoubit. Harpagon však příliš lpí na svých penězích a šetří i na vlastních dětech. Dokonce se prohlašuje za chudáka. Harpagon se náhle rozhodne, že si vezme za ženu Marianu, pokud však bude její věno alespoň trochu slušné. Kleantovi určí za ženu jednu vdovu a Elišce movitého pana Anselma. Kleant tomu nemůže uvěřit a Eliška rezolutně odmítne. Harpagon povolá Valéra, aby rozsoudil, kdo z nich má pravdu. Valér mu nechce odporovat a naoko se svým pánem souhlasí. Zároveň radí Elišce, aby se otcově vůli neprotivila. Harpagon je nadšen a udělí Valérovi nad dcerou neomezenou moc. Musí tedy udělat, co jí Valér řekne. Valér své lásce slibuje, že něco vymyslí a svatbu překazí. Kleant plánuje získat Marianu a potřebuje patnáct tisíc. Půjčit si je musí jedině od naprostého vydřiducha, který má nejen vysoké úroky, ale do půjčky hodlá zahrnout i staré harampádí, jež naučtuje za tři tisíce. Aniž by to Kleant tušil, je to jeho táta. Vzápětí se to dozví a oba jsou naštvaní. Harpagon najme dohazovačku Frosinu, aby mu domluvila sňatek s Marianou. Ta chtěla z této služby něco utržit, ale Harpagon jí jen poděkoval. Harpagon nakonec uspořádá hostinu, kam Marianu i s Frosinou pozve. Marianě je odporný a stále si myslí na Kleanta. Setká se tam i s ním. Kleant chce svatbě zabránit, proto útočí na Harpagonovu největší lásku – peníze. Na jeho účet objedná Marianě občerstvení a daruje jí Harpagonův brilantový prsten s tím, že si jeho tatínek přeje, aby ho nosila ona. Harpagon zuří. Kleant s Marianou poprosí o pomoc Frosinu. Ta dostane nápad, že Harpagonovi sežene herečku, která se bude vydávat za markraběnku a byla by si ho ochotná vzít. Tomu by přece ten starý lakomec neodolal!

Všem se to zdá jako výborný nápad. Kleant začne otci Marianu rozmlouvat. Ten už dlouho tuší, že má jeho synáček něco za lubem, proto vymyslí lest. Řekne Kleantovi, že ji chtěl přenechat jemu, protože sám je na ni už poněkud starý. Když slyšel, že je Kleantovi protivná, vrátil se prý k původnímu záměru, že si ji vezme sám. Kleant tedy odhalí jejich největší tajemství – milují se. To byl Harpagonův cíl. Chtěl zjistit, co spolu ti dva mají. Lásku k Marianě mu okamžitě zakáže a přikáže mu, že se ožení s tou, kterou mu určí. Kleant se vzbouří a přísahá, že se s ní Harpagon neožení. Ten požádá sluhu Jakuba, aby je rozsoudil. Jakub to ovšem hraje na obě strany. Harpagonovi řekne, že je Kleant ke všemu svolný a Kleantovi poví, že mu otec povolil Marianu. Harpagon a Kleant se na chvíli smíří, ale když vyjde najevo pravda, opět se pohádají. Kleantův sluha Čipera ukradne Harpagonovu kasičku s třiceti tisíci a přinese ji svému pánovi. Harpagon je zoufalý a krádež vyšetřuje policie. Komisař postupně vyslýchá sluhy i ostatní podezřelé, ale Harpagon obviňuje všechny. Vyslýchají i Jakuba a ten ze msty obviní správce Valéra. On nic netuší a myslí si, že se jedná o jeho lásku k Elišce. Proto se „ke všemu“ přizná. Harpagon ho obviní z krádeže peněz i dcery. Rozhodnout o jeho vině má Eliščin budoucí manžel Anselm. Valér mu řekne, že nic neukradl a že je synem bohatého hraběte Tomáše d'Alburci. Anselm to považuje za více než absurdní, protože hrabě podle všeho zahynul před šestnácti lety na moři se ženou i dětmi. Valér vypráví, že ho zachránila španělská loď. Kapitán lodi ho posléze pojal za vlastního a vychoval jako syna. Teprve nedávno se Valér dozvěděl, že jeho pravý otec není mrtev, jak si po celá léta myslel, a vydal se ho hledat právě do tohoto města. A mezitím zde našel lásku – Elišku. Valér podá důkaz o svém tvrzení a zároveň vyjde najevo, že Mariana je jeho sestra a dcera Tomáše d'Alburci. Anselm je dojatý, protože právě on je ten hrabě. S radostí přijme obě své děti. Harpagon chce však zpět své peníze. Kleant mu oznámí, že peníze vypátral, ale Harpagon je nedostane dříve, dokud nepovolí jeho sňatek s Marianou. On svolí pouze pod podmínkou, že Anselm uhradí veškeré náklady na svatbu Valéra s Eliškou i Kleanta s Marianou. Navíc mu musí dát na svatbu ušít nové šaty. Anselm souhlasí a všichni jsou šťastní, zvláště Harpagon, protože dostal zpět svou kasičku.

Jazykové prostředky

- převážně spisovný jazyk
- občasné vulgarismy a hovorové výrazy, zdvořilostiny, věty zvolací a řečnické otázky, apostrofy, personifikace, přímé řeči
- často používá komických jmen postav
- živé dialogy plné hovorových obrátů, zejména u Harpagonova služebnictva